

נכתב על ידי הרב עקיבא משה סילבר

האם מותר להשמיע לקטן שירים כשהולך לישון וקם משנתו

במשנ"ב סי' תקס סקי"ג הובאה דעת הב"ח דגם שירה בפה שלא על היין אסור ומבואר שם דאין דעתו מסכמת לכו"ע דלדעת השו"ע מותר לומר שירה בפה שלא על היין, אבל לענין שירה בכלי השו"ע שם ס"ג אסר לגמרי והרמ"א שם כתב דיש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית

המשתה עכ"ל, ומבואר מלשונו דגם האיסור כשעומד ושוכב בכלי שיר הוא אם רגיל בו.

וכן מבואר במשנ"ב שם סקי"ב דמה שסיים הרמ"א או בבית המשתה היינו משום דבבית המשתה יש חומרא שגם כשאינו רגיל אסור כיון שהוא על היין.

והוסיף שם עוד המשנ"ב בשם הפמ"ג דאלו שיושבין בסעודתן ובחוץ עומדים ומנגנים ובכל יום עושין כן הוא בודאי איסור גמור ומש"כ שבכל יום עושין כן היינו משום דבזה רגיל ואז יש איסור גם מצד מה שרגיל, והלשון דזהו ודאי איסור גמור אולי ר"ל דעל היין לבד בלא רגיל אינו ברור לאיסור דבגמ' מבואר שאסור, ואדרבה ענין הרגילות אינו מוסכם דלהרמב"ם לא תליא ברגיל כמבואר בטור שם.

וכי תימא מצד מה שהביא בשעה"צ שם די שמתירין כשיש שם גם אכילה ולכן כ' המשנ"ב דכשרגיל הוא ודאי אסור, אין לתרץ כן, דהא לדעה זו רצה להתיר ג"כ כשרגילין בזה, ומ"מ במקור הפמ"ג לא נזכר להדיא דמיירי בסעודה של יין רק דהפמ"ג קאי על המג"א שכ' דבסעודה אסור אפי' מי שאינו רגיל וציין מקור דבריו טור ותוס' וצל"ע דאדרבה רש"י הוא זה שפירש דהאיסור הוא מצד המשתה ואילו התוס' חלקו עליו וכתבו דאפי' בלא משתה ודוקא מי שרגיל והטור הביא כ"ז.

ואולי המג"א הוה פשיטא ליה דהתוס' באו רק להוסיף איסור ולא להתיר וממילא כ"ז הנידון הוא על היין דאפי' באינו רגיל אסור, ויש לסייע להמג"א מלשון התוס' בגיטין ו' ע"א שכתבו על פרש"י שהאיסור הוא בבית המשתה כן משמע וכו' וראוי להחמיר וכו' וא"כ באו להוסיף על רש"י ולא לפחות ממנו.

אבל עכ"פ אם נפרש דהיה צד דלהתוס' האיסור רק ברגיל ולא תליא ביין כלל, והתוס' מספקא להו אם זה נכון או פרש"י נכון לכן החמירו בתרווייהו, א"כ ניחא קצת הך לשון של הפמ"ג שכשיש גם משתה יין וגם רגילות אז הוא בודאי בכלל האיסור ומוצא מכל ספק.

ושמא י"ל דאמננס עיקר דברי המשנ"ב שם בתחילת דבריו הוא בסעודה שעל היין אבל שמא אתא למימר דגם כשאין יין בסעודה אז הוא איסור גמור מצד שרגילין בכל יום, ואז יש איסור גם כשאין שם יין, ולפ"ז אם אין שם יין וגם אין רגילין בכל יום אינו בכלל האיסור לדעת הרמ"א, אבל עדיין צ"ע ליישב כן דהרי בשעה"צ סקכ"ג חזר על דבריו שוב דמה שהביא בשם הפמ"ג שם מיירי על היין.

ונשאלתי בנידון זה בקטן אם יש להקל באופן זה של שמיעת שירים באופן חד פעמי כשהולך לישון, ונראה דבקטן יש להקל יותר דגם שבגדול נקטו האחרונים שראוי להחמיר כהמחבר (ראה אג"מ או"ח ח"א סימן קסו, וח"ג סימן פז וע"ע שה"ל ח"ו סי' סט), מ"מ הרי לכמה פוסקים אין דיני אבלות נוהגים בקטן כלל ואין בזה מצוות חינוך כלל, והארכתי בפלוגתא זו בכמה מקומות, ולכן בכה"ג בודאי שמותר לקטן עכ"פ כשאינו רגיל, ויש להוסיף דבמשנ"ב סי' תקס הקיל לשורר לתינוק ואף דמסתמא מיירי בלא הגיע לחינוך מ"מ לא חשש לאיסור ספייה בדרבנן (שהוא אסור כמבואר בשו"ע סי' שמג ס"א ומשנ"ב שם סק"ד סק"ה), ועי' עוד בחוט שני (נושאים שונים סי' תקס ס"ג) לגבי קטנים באופנים המבוארים שם וכן מה שהקל באול"צ ח"ג פ"ל סי' ג.

והי' מקום לטעון דגם כשהקטן רגיל בכל יום אסור כיון דיש כאן ספק ספקא דלרש"י בגיטין שם האיסור רק על היין וגם לכמה פוסקים אין דיני אבלות נוהגים בקטן כלל, ונראה דאם מצד שאין למחות בקטן כשנוהג כמ"ד שאין דיני אבלות נוהגים בקטן אולי יש כאן מקום בשעה"ד לסמוך, אבל לומר שיש כאן ספק ספקא לקולא אי אפשר לומר כן, דהרי התוס' שם הוכיחו דברים מהירושלמי מגילה פ"ג ה"ב, ואפי' רש"י לא חלק להדיא על הירושלמי דברגיל אסור אלא רק בא לפרש דברי הגמ' דידן בגיטין שם דמיירי על היין, ולפי דברי הרמ"א שהכריע לאסור ברגיל או על היין [לפירוש המשנ"ב בדבריו] וכן לפי דברי התוס' [אם נימא דנקטו ב']

החומרות בתורת ודאי ולא בתורת ספק עי' לעיל] נמצא דב' הדינים נפסקו להלכה
א"כ אין הכרח שרש"י חולק על זה כיון דלא מיירי אלא בדין הבבלי ולא בדין
הירושלמי.

